

Di chúc của Chủ tịch Hồ Chí Minh với sự phát triển bền vững đất nước hiện nay

TS. LÊ THỊ THẢO

Học viện Báo chí và Tuyên truyền; Email: lethaothcm@gmail.com

Nhận ngày 01 tháng 7 năm 2024; chấp nhận đăng tháng 9 năm 2024.

Tóm tắt: Hơn nửa thế kỷ đã trôi qua kể từ ngày Hồ Chí Minh về với □ thế giới người hiền □ Đảng và Nhà nước ta đang từng bước hiện thực hóa lời căn dặn của Người để tái thiết và phát triển đất nước. Những triết lý về giáo dục, bồi dưỡng con người, về an sinh xã hội, về bảo vệ môi trường, về xây dựng Đảng đủ sức lãnh đạo cách mạng vẫn là những chỉ dẫn có ý nghĩa sống còn đối với sự nghiệp đổi mới và phát triển đất nước hôm nay.

Từ khóa: Di chúc; tư tưởng; Chủ tịch Hồ Chí Minh; phát triển bền vững.

Abstract: More than half a century has passed since Ho Chi Minh passed away, and our Party and State are gradually realizing his final wishes to reconstruct and develop the nation. His philosophies on education, human development, social welfare, environmental protection, and building a Party capable of leading the revolution remain vital guidelines for today's efforts in renovating and advancing the country.

Keywords: Will; thoughts; President Ho Chi Minh; sustainable development.

Chỉ vắn vắn hơn một nghìn từ nhưng □ Tài liệu tuyệt đối bí mật □ này lại được Hồ Chí Minh nghiền ngẫm trong nhiều năm (1965 -1969), chất lọc trong đó tình cảm và những suy tư suốt cuộc đời của một con người đã trải qua bao thăng trầm của lịch sử. Dù *Di chúc* được Người khiêm tốn gọi là □ mấy lời □ để lại nhưng chứa đựng trong đó là cả một hệ thống những chỉ dẫn, cương lĩnh về đổi mới và tái thiết đất nước sau chiến tranh.

1. Phát triển bền vững - tư tưởng xuyên suốt trong *Di chúc* của Chủ tịch Hồ Chí Minh

Phát triển bền vững được hiểu là sự biến đổi về mọi mặt trong xã hội theo chiều hướng tích cực, tiến bộ, phát triển về mọi mặt trong xã hội hiện tại mà vẫn phải bảo đảm sự tiếp tục phát triển trong tương lai xa. Phát triển nhưng phải đảm bảo hài hòa giữa *tăng trưởng kinh tế* với *giải quyết các vấn đề xã hội* và *bảo vệ môi trường*. Với tầm viễn kiến sâu sắc của một lãnh tụ thiên tài, Hồ Chí Minh đã hoạch định *kế hoạch phát triển* cho tương lai của dân tộc nhằm

□ xây dựng một nước Việt Nam hòa bình, thống nhất, độc lập, dân chủ và giàu mạnh □⁽¹⁾.

Thứ nhất, muốn phát triển bền vững, phải giải quyết tốt các chính sách xã hội

Giải quyết chính sách xã hội là giải quyết các vấn đề về gắn với nhu cầu và lợi ích cuộc sống của con người, đặt con người vào vị trí trung tâm của sự phát triển. Thấu tỏ điều đó, trong *Di chúc* Người không quên căn dặn Đảng và Chính phủ phải có *kế hoạch* cụ thể, chu đáo, tránh rơi vào bị động, thiếu sót và sai lầm để phát triển đất nước sau chiến tranh. Kế hoạch mà Người đề cập trước hết □ *là công việc đối với con người* □ Người căn dặn tỉ mỉ, thấu đáo từ việc □ *bồi dưỡng thế hệ cách mạng cho đời sau* □ đến việc quan tâm, giúp đỡ, tạo điều kiện cho phụ nữ vươn lên □ *phụ trách mọi công việc kể cả công việc lãnh đạo* □⁽²⁾. Từ việc căn dặn □ *miễn thuế nông nghiệp một năm* □⁽³⁾ cho nông dân đến việc quan tâm, giáo dục đối với những người làm đường, lạc lối phải □ *vừa giáo dục, vừa phải dùng pháp luật để cải tạo họ, giúp*

họ trở nên những người lao động lương thiện⁽⁴⁾. Từ chính sách *đền ơn đáp nghĩa* đối với những người có công với cách mạng, những người đã dũng cảm hy sinh một phần xương máu của mình (cán bộ, binh sĩ, dân quân, du kích, thanh niên xung phong), Đảng, chính phủ và đồng bào phải tìm mọi cách làm cho họ có nơi ăn chốn ở yên ổn, đồng thời phải mở những lớp dạy nghề thích hợp với mỗi người để họ có thể dần dần tự lực cánh sinh⁽⁵⁾. Đối với gia đình thương binh, liệt sĩ, phải giúp đỡ họ có công việc làm ăn thích hợp, quyết không để họ bị đói rét⁽⁶⁾. Đảng và chính phủ cần lựa chọn những chiến sĩ trẻ để đào tạo thành những cán bộ và công nhân có kỹ thuật giỏi, tư tưởng tốt, có lập trường cách mạng vững chắc⁽⁷⁾. Đó còn là sự cần thiết phải giáo dục truyền thống *uống nước nhớ nguồn* của dân tộc, phải xây dựng vườn hoa và bia kỷ niệm ghi sự hi sinh anh dũng của các liệt sĩ⁽⁸⁾ nhằm giáo dục đạo đức, giáo dục tinh thần yêu nước⁽⁹⁾ cho các thế hệ tiếp nối. Có thể thấy, trên con đường phát triển của dân tộc, tất yếu phải quan tâm đến con người về cả vật chất và tinh thần, không thể không lấy cội nguồn dân tộc làm điểm tựa, truyền thống lịch sử mãi mãi sẽ là cội nguồn của sức mạnh, cội nguồn cho sự trường tồn bền vững của dân tộc.

Thứ hai, muốn phát triển bền vững phải bắt đầu từ con người, phải chăm lo giáo dục con người, con người vừa là mục tiêu, vừa là động lực của sự phát triển

Khát vọng giải phóng cho con người và từng bước chăm lo *đào tạo con người* toàn diện về mọi mặt là điểm khởi đầu trên hành trình đấu tranh cách mạng cũng như trong *Di chúc* trước lúc đi xa của Chủ tịch Hồ Chí Minh. Với Người, nhân tố con người với đầy đủ năng lực, phẩm chất đạo đức là yếu tố then chốt, có tính chất *quyết định* đến tiền đồ, sự hưng thịnh, tồn vong của mỗi quốc gia, dân tộc. Vì vậy, ngay sau những dòng nói về Đảng, Người dành đề cập đến lực lượng kế tục sự nghiệp cách mạng, người chủ tương lai của nước nhà. Trong *Di chúc*, Người viết: Đoàn viên thanh niên ta nói chung là tốt, mọi việc đều hăng hái xung phong, không ngại khó khăn, có chí tiến thủ⁽¹⁰⁾. Nhìn thấy được vai trò của thế hệ kế cận, trong bản thảo viết năm 1968, Hồ Chí Minh căn dặn: Những chiến sỹ

trẻ tuổi trong các lực lượng vũ trang nhân dân và thanh niên xung phong đều đã được rèn luyện trong chiến đấu và đều tỏ ra dũng cảm. Đảng và chính phủ cần chọn một số ưu tú nhất, cho các cháu ấy học thêm các ngành, các nghề để tạo thành những cán bộ và công nhân có kỹ thuật giỏi, tư tưởng tốt, lập trường cách mạng vững chắc. Đó là đội quân chủ lực trong công cuộc xây dựng thắng lợi chủ nghĩa xã hội ở nước ta⁽¹¹⁾.

Với tất cả niềm tin yêu, sự gửi gắm vào thế hệ trẻ, Người căn dặn: Bồi dưỡng thế hệ cách mạng cho đời sau là một việc rất quan trọng và rất cần thiết⁽¹²⁾. Chỉ một câu văn ngắn, Người đã dùng điệp từ *rất*, *rất* quan trọng và *rất* cần thiết điều đó vừa khẳng định vai trò thế hệ trẻ, vừa khẳng định tầm quan trọng đặc biệt của công tác đào tạo, bồi dưỡng thế hệ trẻ đối với sự hưng thịnh của đất nước, đó là trách nhiệm thuộc về Đảng, là công việc gốc của Đảng. Trù tính và chăm lo đến sự nghiệp trồng người của Hồ Chí Minh thể hiện tư duy viễn kiến và tầm nhìn cho tiền đồ, tương lai của dân tộc. Đảng cần phải chăm lo giáo dục đạo đức cách mạng cho họ, đào tạo họ thành những người thừa kế xây dựng chủ nghĩa xã hội vừa *hồng* vừa *chuyên*⁽¹³⁾. Một thế hệ *quyết định* vận mệnh, tương lai của dân tộc phải là một thế hệ vừa có đức, vừa có tài, vừa *hồng* *thắm*, vừa *chuyên* sâu mới có thể hoàn thành được sứ mệnh mà lịch sử giao phó.

Thứ ba, muốn phát triển bền vững phải quan tâm đến bảo vệ môi trường

Sự sống của con người không thể tách rời môi trường, *bảo vệ môi trường* là bảo vệ sự tồn tại của chính con người và sự phát triển của xã hội loài người. Người rất quan tâm, chú trọng đến việc bảo vệ môi trường, từ rất sớm Hồ Chí Minh đã đề xướng *Tết trồng cây* và chỉ rõ lợi ích của việc trồng cây, gây rừng là giúp phong cảnh sẽ ngày càng tươi đẹp, khí hậu điều hòa hơn, cây gỗ đầy đủ hơn. Điều đó sẽ góp phần quan trọng vào việc cải thiện đời sống của nhân dân⁽¹⁴⁾. Tiếp nối tư duy đó, trong mấy lời đề lại lúc đi xa Người căn dặn: Tôi yêu cầu thi hải tôi được đốt đi, nói chữ là *hoà táng*. Vì như thế đối với người sống đã tốt về mặt vệ sinh, lại không tốn đất. Tro xương thì tìm một quả đồi mà chôn. Nên có kế hoạch trồng cây trên đồi. Ai đến thăm thì

trồng một cây làm kỷ niệm. Trồng cây nào phải tốt cây ấy. Lâu ngày, cây nhiều thành rừng, sẽ tốt cho phong cảnh và lợi cho nông nghiệp⁽¹⁵⁾. Có thể thấy, ở Hồ Chí Minh chết không phải là hết, mà "cái chết lại gieo mầm cho sự sống" (Phi-đen-Cat-xơ-rô), chết không phải là sự mất đi một cách vô ích mà bắt đầu cái mới và là một hành động làm tái sinh sự sống cho các thế hệ. Do đó, khi "phải từ biệt thế giới này" Người vẫn dành sự quan tâm đối với người ở lại, tự giác phục vụ những lợi ích của con người, gắn kết hài hòa giữa con người với môi trường sống, con người với tự nhiên. Đúng như bà K.Mun-lơ Ma-rin, Trưởng đại diện Văn phòng UNESCO tại Việt Nam nhận xét: Với tầm nhìn xa rộng của mình, Hồ Chí Minh "đã nhận thấy trước ý nghĩa quan trọng của việc bảo vệ môi trường và tăng cường mối quan hệ hòa hợp giữa con người với thiên nhiên vì sự phát triển bền vững của quốc gia". Đây là sự *nhất quán, xuyên suốt* của Hồ Chí Minh từ tư tưởng đến hành động, từ cuộc sống thường nhật cho đến lúc đi xa.

Thứ tư, muốn phát triển bền vững, cần xây dựng chủ thể lãnh đạo điển hình, có sức lan tỏa, quy tụ toàn dân, đưa dân tộc vững bước tiến lên

Chủ thể lãnh đạo ở đây chính là Đảng Cộng sản Việt Nam, với sứ mệnh lịch sử được nhân dân trao trọn, vì vậy, cần phải xây dựng Đảng "thật trong sạch, thật vững mạnh" không chỉ là vấn đề sống còn của Đảng mà còn là vấn đề sống còn của cả một dân tộc. Với bao trăm trở của một người đứng đầu, dường như Người sớm tiên lượng trước những nguy cơ của một Đảng cầm quyền như quan liêu, xa dân, làm quan cách mạng sẽ làm suy yếu Đảng. Vì vậy, Người đặt vấn đề "trước hết", "việc cần phải làm là *"chỉnh đốn lại Đảng"*, xây dựng đội ngũ cán bộ, đảng viên "thật sự cần kiệm liêm chính, chí công vô tư". Đó là, cần phải *giữ gìn sự đoàn kết thống nhất trong Đảng*. "Đoàn kết là một truyền thống cực kỳ quý báu của Đảng và của dân ta", "Nhờ đoàn kết chặt chẽ, một lòng một dạ phục vụ giai cấp, phục vụ nhân dân, phục vụ Tổ quốc cho nên từ ngày thành lập đến nay, Đảng ta đã đoàn kết, tổ chức và lãnh đạo nhân dân ta hăng hái đấu tranh tiến từ thắng lợi này đến thắng lợi khác"⁽¹⁶⁾. Chỉ khi có được đoàn kết, thống nhất cả về tư tưởng và hành động, mọi đảng viên đều "một lòng một dạ" thì đoàn kết đó mới trở thành

cội nguồn sức mạnh cách mạng. Theo đó, phải giữ gìn sự đoàn kết như "giữ gìn con người của mắt mình". Đảng phải *"thực hành dân chủ rộng rãi"*, không có dân chủ thực sự thì không có đoàn kết và đồng thuận thực sự, dân chủ là "chìa khóa vạn năng để giải quyết mọi khó khăn", chỉ khi dân chủ được mở rộng, tất cả các đảng viên được bày tỏ tư tưởng, ý kiến của mình, chỉ khi tìm được tiếng nói chung thì mới có được sự đồng lòng của toàn dân, sức mạnh của Đảng được nhân lên. Đảng phải thường xuyên và nghiêm chỉnh "tự phê bình và phê bình", theo Người, đây là phương pháp tốt nhất để giúp nhau sửa chữa khuyết điểm, để giúp nhau cùng tiến bộ. Hồ Chí Minh cũng lưu ý khi thực hiện tự phê bình và phê bình cần phải có *"tình đồng chí thương yêu lẫn nhau"*. Đây là câu Hồ Chí Minh bỏ sung vào *Di chúc* năm 1966 - một câu ngắn gọn nhưng lại chứa đựng một triết lý nhân văn sâu xa như sự chất lọc bao trải nghiệm của cuộc đời mình. Với Người, loại bỏ cái xấu để nuôi dưỡng cái tốt, cái thiện, cái tốt không chỉ được xây dựng trên những nguyên tắc, nguyên lý mà còn chứa đựng trong đó tình yêu thương, lòng nhân ái, nhân văn, sự sẻ chia để cùng phát triển. Đảng phải chú trọng xây dựng và rèn luyện *đạo đức của cán bộ, đảng viên*, "Mỗi đảng viên và cán bộ phải thật sự thấm nhuần đạo đức cách mạng, thật sự cần kiệm liêm chính, chí công vô tư. Phải giữ gìn Đảng ta thật trong sạch, phải xứng đáng là người lãnh đạo, là người đầy tớ thật trung thành của nhân dân"⁽¹⁷⁾. Hồ Chí Minh đã sử dụng điệp từ "thật", "thật sự" vừa là đòi hỏi cao về đạo đức đồng thời để cảnh báo nguy cơ "đạo đức giả" - điều hết sức nguy hiểm đối với người cộng sản và Đảng cộng sản. Xây dựng đạo đức cách mạng đi đôi với chống chủ nghĩa cá nhân, chủ nghĩa cơ hội trong chính mình là khắc phục những *trở lực* trên con đường phát triển của dân tộc.

2. Phát triển bền vững ở nước ta hiện nay theo *Di chúc* của Chủ tịch Hồ Chí Minh

Hơn nửa thế kỷ đã trôi qua nhưng những lời "gửi lại" của Người vẫn chứa đựng những giá trị bền vững, mãi mãi soi đường cho sự nghiệp cách mạng của nhân dân ta. Thấm nhuần và thực hiện lời căn dặn của Người, qua hơn 35 năm đổi mới, đường lối của Đảng luôn quán triệt sâu sắc những chỉ dẫn của

Chủ tịch Hồ Chí Minh qua các kỳ Đại hội trên các quan điểm có tính nguyên tắc:

Một là, muốn thực hiện thành công mục tiêu [đân giàu, nước mạnh] đòi hỏi phải [nhận thức đầy đủ và bảo đảm định hướng xã hội chủ nghĩa trong các chính sách xã hội⁽¹⁸⁾]. Hội nghị lần thứ tám (khóa XIII) đã đưa ra Nghị quyết số 42 [về tiếp tục đổi mới, nâng cao chất lượng chính sách xã hội, đáp ứng yêu cầu sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc trong giai đoạn mới]. Nghị quyết đã xác định rõ mục tiêu đến năm 2030: [Xây dựng hệ thống chính sách xã hội theo hướng bền vững, tiến bộ và công bằng, không ngừng nâng cao đời sống vật chất, tinh thần của Nhân dân, góp phần cho sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc⁽¹⁹⁾]. Theo đó, chú trọng phát triển kinh tế phải gắn liền với tiến bộ xã hội để đảm bảo [không để ai bị bỏ lại phía sau]. Quan tâm chăm lo đến mọi mặt đời sống với các tầng lớp, giai cấp trong xã hội như công nhân, nông dân, trí thức, doanh nhân, thế hệ trẻ, phụ nữ, cựu chiến binh, người cao tuổi, đồng bào định cư ở nước ngoài. Thực hiện tốt các chính sách xã hội, nhất là các chính sách đối với các thương binh, gia đình liệt sĩ, những người có công với cách mạng, đồng bào các dân tộc thiểu số, vùng sâu, vùng xa, vùng biên giới, hải đảo, đồng bào tôn giáo. Thực hiện lời căn dặn của Hồ Chí Minh đối với mọi đối tượng, đặc biệt là nhóm yếu thế, cần có chính sách ưu tiên hơn nữa đối với vùng dân tộc thiểu số, miền núi, vùng chịu tác động của thiên tai và biến đổi khí hậu. Cần phải nâng mức trợ cấp cho các đối tượng chính sách phù hợp với sự phát triển của đất nước và mức sống của người dân. Nâng cao năng lực cho người dân để có khả năng ứng phó và chủ động vươn lên trước những thách thức về khủng hoảng an ninh phi truyền thống, các vấn đề kinh tế - xã hội, nhằm đảm bảo thu hẹp khoảng cách giữa các đối tượng, vùng, miền và giữa các quốc gia.

Hai là, một trong những cơ sở, nền tảng quan trọng nhất để thực hiện chiến lược phát triển bền vững của mỗi quốc gia đó chính là *nguồn lực con người*. Thực hiện lời di huấn của Chủ tịch Hồ Chí Minh về chăm lo [bồi dưỡng thế hệ cách mạng cho đời sau], chúng ta cần nhận thức rõ vai trò thanh niên nói riêng và nguồn lực con người nói chung, coi đó là *nguồn lực nội sinh quan trọng nhất* cho sự phát

triển nhanh và bền vững của đất nước. Bắt đầu từ đổi mới giáo dục và đào tạo, chăm lo *phát triển con người* đã trở thành mục tiêu nhất quán trong đường lối, chính sách của Đảng và Nhà nước ta. Coi giáo dục là [quốc sách hàng đầu], là [động lực của sự phát triển đất nước] và [đầu tư cho giáo dục là đầu tư cho phát triển]. Đường lối của Đảng xác định: [Xây dựng con người Việt Nam phát triển toàn diện phải trở thành một mục tiêu của chiến lược phát triển⁽²⁰⁾]. Để thực hiện được mục tiêu đó, đòi hỏi phải [xây dựng con người Việt Nam phát triển toàn diện phải trở thành một mục tiêu chiến lược phát triển]. Đúc kết và xây dựng hệ giá trị văn hóa và hệ giá trị chuẩn mực của con người Việt Nam thời kỳ công nghiệp hóa, hiện đại hóa và hội nhập quốc tế; tạo môi trường và điều kiện để phát triển về nhân cách, đạo đức, trí tuệ, năng lực sáng tạo, thể chất, tâm hồn, trách nhiệm xã hội, nghĩa vụ công dân, ý thức tuân thủ pháp luật⁽²¹⁾, xây dựng con người Việt Nam thời đại mới cần có sự [gắn kết chặt chẽ, hài hòa giữa giá trị truyền thống và giá trị hiện đại⁽²²⁾] thích ứng với thời đại số, công dân toàn cầu, có khả năng hiểu và tương tác hiệu quả trong một thế giới đa dạng và liên kết - con người đủ đức, đủ tài, vừa [hồng thắm, chuyên sâu] như sinh thời Hồ Chí Minh căn dặn.

Ba là, *vấn đề môi trường* liên quan chặt chẽ đến phát triển bền vững của quốc gia, bảo vệ môi trường hiện nay là một trong những mệnh lệnh tối quan trọng, bảo vệ môi trường, giữ gìn môi trường còn quan trọng hơn nhu cầu phát triển. Sự bức bách, mang tính chất toàn cầu của vấn đề môi trường sống buộc nhân loại phải có sự thay đổi trong quan niệm về mối quan hệ giữa tự nhiên, xã hội và con người; phải có thái độ ứng xử công bằng và hợp lý đối với môi trường. Nếu chỉ chăm lo đến phát triển kinh tế mà quên đi vấn đề môi trường thì tất yếu chúng ta phải trả giá. Cùng với chú trọng phát triển kinh tế phải đặt song song với vấn đề môi trường và bảo vệ môi trường. Phát triển hôm nay nhưng không làm tổn hại đến tương lai, không vì lợi ích trước mắt mà quên đi lợi ích lâu dài, phát triển nhưng phải bền vững mang lại lợi ích tối ưu cho con người, vì con người

Nhận thức được điều đó, Nghị quyết Đại hội XIII đã gắn phát triển bền vững với giải quyết vấn đề môi trường, những thuật ngữ trước đây thường sử dụng

như: [bị động], [ứng phó] nay đã được chuyển thành: [chủ động thích ứng có hiệu quả]⁽²³⁾. Những vấn đề như [kinh tế xanh], [kinh tế tuần hoàn] được thảo luận nhiều trên các diễn đàn hội nghị, điều đó cho thấy, việc quan tâm phát triển kinh tế vì con người, nhằm đảm bảo phúc lợi cao nhất cho con người và phát triển phải đi liền với hạn chế tối đa những rủi ro cho môi trường và hệ sinh thái. Đường lối, Nghị quyết của Đảng đã chú trọng trong việc chuyển đổi phát triển kinh tế tiêu hao nhiều tài nguyên sang phương thức [tiết kiệm] và bảo vệ môi trường nhằm hướng tới nền [kinh tế sạch], gắn môi trường với [sức khỏe của nhân dân], môi trường với văn hóa và xã hội. Giải quyết vấn đề môi trường là bài toán đặt ra cho Việt Nam nói riêng và thế giới nói chung trong quá trình phát triển. [Phát triển kinh tế bền vững, phát triển xã hội bền vững và bảo vệ môi trường, chủ động thích ứng có hiệu quả bền vững với biến đổi khí hậu] trở thành ba trụ cột quan trọng trong chiến lược phát triển bền vững của Đảng ta hiện nay. Hơn bao giờ hết, chúng ta càng thấy rõ tầm vóc cũng như ý nghĩa vượt trước thời đại của Chủ tịch Hồ Chí Minh về bảo vệ môi trường, điều mà từ thế kỷ trước Hồ Chí Minh đã đề cập đến.

Bốn là, đẩy mạnh công tác xây dựng và chỉnh đốn Đảng - điều kiện tiên quyết cho sự tồn tại của chế độ, cho sự phát triển bền vững của dân tộc. Để Đảng đủ năng lực lãnh đạo sự nghiệp cách mạng đòi hỏi phải xây dựng Đảng thật sự trong sạch, vững mạnh. Đảng thực hiện vai trò lãnh đạo của mình thông qua cương lĩnh và đường lối đúng đắn; bằng sự liên hệ mật thiết với nhân dân và phải quy tụ, đoàn kết được cả dân tộc; lãnh đạo thông qua vai trò tiên phong, gương mẫu của cán bộ, đảng viên. Muốn làm được điều này, Đảng phải thực sự [vừa là đạo đức, vừa là văn minh], trong đó vấn đề cấp bách hiện nay là xây dựng đội ngũ cán bộ đủ đức, đủ tài. Nếu cương lĩnh, đường lối, chính sách đúng là ngọn cờ tư tưởng để tập hợp lực lượng, đoàn kết toàn dân thì đạo đức, phẩm chất, lối sống giản dị, trong sạch của người cán bộ, đảng viên là tấm gương hiện thực để dân tin và ủng hộ. Phải xây dựng đội ngũ cán bộ đủ đức, đủ tài, vừa có tâm, vừa có tầm đi đôi với đấu tranh chống lại sự suy thoái về tư tưởng chính trị, đạo đức, lối sống, chống lại những biểu hiện [tự diễn

biến], [tự chuyển hóa] [Kiên quyết đấu tranh chống quan liêu, tham nhũng, lãng phí, chủ nghĩa cá nhân, lối sống cơ hội, thực dụng, bè phái, [lợi ích nhóm], nói không đi đôi với làm]⁽²⁴⁾. Nghị quyết Đại hội XIII của Đảng xác định, phải đặc biệt *coi trọng* và *đẩy mạnh* hơn nữa [xây dựng, chỉnh đốn Đảng toàn diện về chính trị, tư tưởng, đạo đức, tổ chức và cán bộ]⁽²⁵⁾, trong đó tăng cường rèn luyện đạo đức cách mạng cho cán bộ, đảng viên, [đấu tranh, ngăn chặn, đẩy lùi sự suy thoái về tư tưởng, chính trị, đạo đức, lối sống, những biểu hiện [tự diễn biến], [tự chuyển hóa] trong nội bộ]⁽²⁶⁾ là cần thiết, hệ trọng, có ý nghĩa sống còn đối với sự tồn vong của Đảng, của chế độ. Nếu làm được như những chỉ dẫn của Chủ tịch Hồ Chí Minh, [thì dù công việc to lớn mấy, khó khăn mấy, chúng ta cũng nhất định thắng lợi]⁽²⁷⁾.

Có thể nói, toàn bộ phác thảo kế hoạch xây dựng lại [đất nước đảng hoàng hơn, to đẹp hơn] mà Hồ Chí Minh đề cập trong *Di chúc* là rất *toàn diện*, từ việc trước mắt đến việc lâu dài, từ củng cố vững chắc chế độ chính trị đến phát triển kinh tế và văn hóa, từ giải quyết các vấn đề xã hội đến chính sách an sinh xã hội [đến bảo vệ môi trường, tất cả đều nhằm vào mục đích phục vụ con người, vì hạnh phúc của con người. 55 năm đã trôi qua kể từ ngày Chủ tịch Hồ Chí Minh đặt bút viết những dòng cuối cùng trong bản *Di chúc*, thực tiễn vẫn không ngừng phát triển và biến đổi, những chỉ dẫn của Người vẫn được Đảng và Nhà nước ta quan tâm, từng bước hiện thực hóa, vẫn mãi là giá trị trường tồn đối với sự *phát triển bền vững* của dân tộc hôm nay và mai sau./

(1), (2), (3), (4), (5), (6), (7), (8), (9), (10), (11), (12), (13), (15), (16), (17), (27) Hồ Chí Minh (2011), *Toàn tập*, Nxb. CTQG, H., T.15, tr.614, 617, 617, 617, 616, 617, 616-617, 616, 616, 612, 616-617, 612, 612, 613, 611, 611-612, 616.

(14) Hồ Chí Minh (2011), *Toàn tập*, sdd, T.12, tr.337-338.

(18), (20), (21), (22), (23), (25), (26) Đảng Cộng sản Việt Nam (2021), *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII*, Nxb. CTQG, H., T.I, tr.147, 126, 126-127, 143, 143, 180, 183.

(19) Ban Chấp hành Trung ương (số 42-NQ/TW) (2023), *Nghị quyết lần thứ tám Ban Chấp hành Trung ương khóa XIII về tiếp tục đổi mới, nâng cao chất lượng chính sách xã hội, đáp ứng yêu cầu sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc trong giai đoạn mới*, H., tr.3.

(20), (21), (24) Đảng Cộng sản Việt Nam (2016), *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XII*, Nxb. CTQG, H., tr.126.